

în tainele și misterele lumii, pe atât de explicit în consecințele timpului în care trăim.

Bibliografie

1. Ferber, M., Dicționar de simboluri literare. Cambridge University Press. Traducere din engleză de Florin Sicoie, Editura Cartier, București – Chișinău, 2012.
2. Lari, L., Se duce vara vieții. Culegere de poezie și proză, îngrijită de Nicolae Rusu, realizator, și Vasile Șoimaru, autor de proiect și coordonator, Vicovia, Bacău, 2013.
3. Marino, A., Hermeneutica lui Mircea Eliade, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
4. Sorescu, M., Stăpână peste metaforă, în: Leonida Lari, Lira și păianjenul, Editura Hyperion, Chișinău, 1992.
5. Uricariu, D., Focul din suflet și cel din istorie, în: Leonida Lari. Se duce vara vieții. Culegere de poezie și proză, îngrijită de Nicolae Rusu, realizator, și Vasile Șoimaru, autor de proiect și coordonator, Vicovia, Bacău, 2013.

EVALUAREA SARCINILOR CREATIVE

Olga COSOVAN, dr., conf. univ.

Summary

Regarded as a competency for the current century, creativity imposes its own specific building and development strategies for all disciplines. In the Language and Communication curricular area there is a strong tradition of creative tasks. Numerous work items concerning the development of creativity may be thus shaped, but there remains the open issue of relevant and valid assessment. Reserving a number of points for originality does not result in a transparent scoring scheme, unless adequate descriptors are also in place. Developing and applying descriptors in the assessment of creative tasks ought to be based on the perceived difference from other similar products and the effect of mistaken expectations, which may be fully explored in the stylistic interpretation of literary texts.

Piața muncii vine cu o listă de competențe solicitate angajatului, pe care le numește *competențe umane ale secolului al XXI-lea* sau *competențe pentru anul 2020*, printre care creativitatea ocupă un loc onorabil:

- Soluționarea problemelor complexe.
- Gândirea critică.
- Creativitatea.
- Gestionarea echipei.
- Coordonarea.
- Inteligența emoțională.
- Judecarea și luarea deciziilor.
- Servirea clientului (Client service).
- Negocierea.
- Suplețea /flexibilitatea cognitivă [4, 177-193].

Aceste competențe se formează prin aplicarea unor strategii consecvente și rezolvarea de sarcini complexe la diverse materii școlare și în orice activități educaționale. Varietatea sarcinilor de lucru la disciplinele ariei *limbă și comunicare* este benefică pentru dezvoltarea creativității, dar dificultățile apar în momentul evaluării lor, mai bine zis, a produselor rezultate din realizarea acelor sarcini. „Itemii cu răspuns deschis, care sunt foarte variați, de la întrebări structurate la rezolvare de probleme, producere de eseuri structurate și libere, realizarea unor sarcini creative, ne permit să evaluăm mai cu seamă competențe, capacitatea de integrare, deprinderea de a aplica, analiza, sintetiza și evalua” [2, 50].

La modul general, evaluarea realizării oricăror sarcini de lucru vizează mai multe aspecte, printre care menționăm:

a) Înțelegerea itemului /respectarea cerinței; la probele sumative, nerespectarea unei cerințe poate cauza eșecul total. Există criterii eliminatorii și cine participă la evaluare trebuie să le respecte. În cazul evaluării continue, elevul are șansa de a solicita explicații, iar profesorul are oportunitatea de a-l ghida spre înțelegerea sarcinii.

Și pentru formulările orale, și pentru cele scrise există riscul să fie auzită/văzută doar o secvență din item și realizarea să se desfășoare detașat de cerința specifică. De asemenea, este important ca elevii să înțeleagă toată gama de operații intelectuale și nu numai, semantica verbelor care sunt utilizate drept comandă în item. În cadrul evaluării continue la clasă, comunicarea firească dintre elev și profesor trebuie să elucideze în ce constă operația solicitată (*corelează* sau *discriminează*) și ce produs este așteptat.

b) Corectitudinea științifică a răspunsului este decisivă. Împărțind ideea promovată de gândirea critică [1] – nu există un singur răspuns corect – și admițând posibilitatea de a da două și mai multe variante corecte, acceptabile de răspunsuri la o întrebare, menționăm că se atestă, inclusiv în lingvistică și știința literară, situații când unicul răspuns posibil este bătut în cuie și nu lasă loc pentru un altul, oricât de ingenios sau creativ ar fi. Norma limbii literare, prezentată în sursele academice (DOOM, DEX), datele istorice sigure, apartenența textelor literare și exactitatea citării lor, utilizarea adecvată a termenilor în interpretări și analize sunt indiciile corectitudinii. Fiecare domeniu și subiect de studiu își are adevărurile, terminologia, limitele științifice ale interpretării. Aceste limite de accepție a răspunsului, în contextul materiei predate, permit să catalogăm un răspuns sau afirmații răzlețe din el drept corecte sau incorecte. Dacă este vorba de un text literar, cu autor, titlu, personaje, secvențe citate, termeni de teorie literară, referințe critice, ele trebuie să fie exacte și corecte. Limitele corectitudinii pot ține și de aplicarea unor algoritmi sau tehnici.

c) Claritatea exemplurilor, argumentelor, referințelor permite să constatăm atât adecvanța lor pentru situația pusă în discuție, cât și modalitatea de a le include în discurs, răspuns, prezentare. Exemplul, referința trebuie să fie succinte, unele general cunoscute în cultura noastră (referințele la basme, texte canonice, file de istorie, biografii ale oamenilor iluștri), altele expuse rezumativ și clar, specificându-se conexiunea cu cazul, problema abordată. Argumentul trebuie să aibă

structura adecvată, iar dacă a fost solicitată opinia personală asupra unei probleme, aceasta se va formula tranșant: *consider că..., deoarece...* Elevii trebuie obișnuiți să evite exprimarea diferitor opinii, dacă a fost solicitată părerea lor personală, să nu ezite și să nu caute să spună tot ce știu ei despre acest subiect.

d) Originalitatea, abordarea divergentă a materiei este necesară pentru sarcinile care implică evident creativitatea, care presupun existența unor produse (discurs, text scris, prezentare PPT, postere și alte produse grafice, roluri jucate etc.). Pentru efectuarea oricărei sarcini, există căi bătătorite, șablonarde, care declanșează multiplicarea exemplurilor cunoscute. Produsele-clone nu conțin elementele de originalitate, creativitate. De regulă, elevii înșiși recunosc că au o sarcină realizată similar, uneori chiar renunță să o prezinte, iar dacă profesorul insistă să o facă, observă plictiseala care se instalează în clasă. În era accesului global la numeroase surse de documentare, elevii trebuie obișnuiți să nu mizeze pe furtul intelectual sau transplantul de text străin, riscul de a prezenta produse identice sau similare cu alți elevi fiind foarte mare. O sarcină creativă presupune realizarea unui produs nou, relevant la scară socială și individuală. [3, 63]. Este greu să departajezi produsul nou, original de unul comun, limita fiind în efectul așteptării înșelate / efectul frustrării: profesorul știe care e șablonul și abaterea semnificativă de la el, coerentă cu sarcina dată, trebuie privită drept originalitate.

e) Corectitudinea lingvistică a exprimării trebuie urmărită la orice materie școlară, dar la disciplinele ariei curriculare *limbă și comunicare* aceasta se face evident și insistent. Dacă suntem atenți, terenul de evaluare este de la articulare la construcția frazei, dar cele mai des taxate sunt greșelile de lexic și formele gramaticale incorecte. Vorbind coerent, pe viu, fără a avea un discurs elaborat anterior, fără a recita texte învățate, elevul se confruntă cu lacunele de vocabular (constată că nu știe un cuvânt de care are nevoie, folosește regionalisme sau barbarisme; alteori utilizează cuvinte recent asimilate în contexte nepotrivite), greșește la formele de plural

ale substantivelor și la paradigmele verbale, încalcă regulile de acord și regim prepozițional, iar structura frazei abundă în construcții gerunziale. În evaluarea continuă, profesorul nu atât punctează și depunțează răspunsul pentru erori și gafe, cât ține o evidență a aspectelor care trebuie discutate. Este o problemă în didactică modalitatea de indicare a greșelilor în comunicarea orală. Ar putea să fie utilă înregistrarea răspunsului și analiza lui post-factum, venind cu explicații la fiecare greșeală observată. Pentru a antrena în acest proces de debrifare clasa, profesorul poate distribui sarcini elevilor (să noteze aspecte de utilizare a cuvintelor și a sensurilor lor, să urmărească articularea sau intonația, formele gramaticale sau structura frazei), poate solicita variante optime pentru exprimarea aceleiași idei și poate exersa redactarea.

f) Aspectele contextuale țin de paraverbal și nonverbal: mimică, gestică, poziție corporală și mișcare în ansamblu, modalitatea de a intra în discuție, dacă e o situație în care se discută, de a stabili contacte vizuale cu alte persoane din clasă în procesul prezentării (inversul este să le vorbești portretelor din clasă, tavanului, oricum, detașat de prezența altor persoane în clasă. În această situație, comunicarea pare să fie un recital, un discurs repetat sau spus când e nevoie și intervențiile inopinate ale colegilor sau ale profesorului sunt în măsură să-l distrugă). Uneori profesorul poate insista pe modelarea intonației, mai ales când discuția din aprinsă devine necontrolată, după chipul și asemănarea unor emisiuni TV, poate evalua lejeritatea și promptitudinea răspunsului sau intervenției în discuția generală. În situația când diverse aspecte ale comunicării, inteligența intrapersonală și interpersonală nu sunt de neglijat în domeniul profesional și social, trebuie ca pe băncile școlii cineva să regleze mecanismele respective. Un curs opțional care are drept țintă comunicarea orală și discuția trebuie să ajungă până aici, evaluând cu regularitate aspectele de context și urmărind, pe parcurs, ajustările necesare.

g) Aspectul general al lucrărilor prezentate (manuscrite, în caiete sau pe foi detașabile, postere, colaje, grafice, diagrame, slide-uri, desene care servesc drept ilustrații, realizate în clasă sau ca teme de casă) merită o apreciere transparentă, flexibilă și corectă. Ceea ce se referă la textul scris de mână, pe lângă aspectele menționate deja (corespunderea cu sarcina, corectitudinea științifică, corectitudinea lingvistică etc.), se va evalua aranjarea în pagină și lizibilitatea. Nu putem pretinde respectarea caligrafiei, conform modelelor inoculate de școala primară, dar textul trebuie să fie lizibil și îngrijit. Aceleași sunt cerințele pentru orice secvență de text scris de mână pe postere, afișe, diagrame etc. Pentru produsele care implică și imagini/desene, vom aprecia nu atât calitatea desenului, cât aranjarea în pagină/foaie/slide, aspectul estetic, îngrijit, cromatica adecvată.

h) Comportamentele și cooperarea în procesul realizării sarcinilor în perechi/echipe/grupe trebuie observate și apreciate sau – dacă e cazul – remodelate. Se atestă două extreme: neimplicarea vădită a unor elevi și asumarea abuzivă a tuturor rolurilor de către alții. Între ele există numeroase variante de manifestări comportamentale, inclusiv ostilitate față de unii membri ai echipei, indiferență față de proces, respingere a oricărei idei, ”spionaj” în raport cu alte echipe etc. Dacă elevii sunt obișnuiți să lucreze în echipe și cooperarea în procesul realizării sarcinilor nu este o problemă, profesorul va urmări activitatea și, când va considera oportun, va solicita câteva reflecții orale din partea elevilor, pentru că ei trebuie să conștientizeze rolul benefic al muncii în echipă, iar dacă observările profesorului vor scoate la lumină ineficiența, management defectuos sau lipsă de comunicare, situația trebuie remediată. E comportamentul care chiar nu se poate aprecia cu notă, dar care nu poate fi trecut cu vederea, dacă tindem să dezvoltăm, pe toată durata studiilor, competența de a coopera și a face parte dintr-o echipă.

Este clar că nu fiecare sarcină realizată permite, la clasă, aplicarea riguroasă a grilelor care ar include toate aspectele, utilizarea unor criterii, indicatori, descriptori și atribuirea

calificativelor pentru fiecare elev implicat. Acestea se vor manifesta plenar la evaluările sumative. Dar, întrucât evaluarea continuă la clasă ca parte a demersului este chemată să amelioreze procesul și să-i sporească randamentul, profesorul decide ce aspect anume va urmări, ce concluzie își va formula și cum se va răsfrânge această concluzie asupra activității ulterioare.

Bibliografie

1. Cosovan, Olga, Cartaleanu, Tatiana, Sclifos, Lia ș.a. *Evaluarea în cheia gândirii critice, Învățământ universitar și preuniversitar*, CE Pro Didactica, Chișinău, 2005.
2. Cosovan, Olga, Ghicov, Adrian, *Evaluarea continuă la clasă*. Știința, Chișinău, 2007.
3. Cristea, Sorin, *Dicționar de pedagogie*, Grupul Editorial Litera, Chișinău-București, 2000.
4. Поддьяков, А.Н., Неопределенность в решении комплексных проблем, Человек в ситуации неопределенности. Высшая школа экономики, ТЕИС, М., 2007, С. 177-193.

STRATEGII DE FORMARE A COMPETENȚELOR SCRISE LA ELEVII DIN GIMNAZIU

Liubovi CIBOTARU, lector universitar

Summary

In the disciplinary curriculum of Romanian language and literature, the field of communication is divided into two subdomains: oral communication - oral didactics and written communication - didactics of writing and editing [12, pp. 12-14].

In this context, it shall be remind that the communicative - functional paradigm means that students are studying Romanian not to learn rules and definitions but to communicate, based on rules and definitions, in all circumstances of life. Thus, the oral communication activities carried out by the teacher with his pupils directly contribute to the chiseling / refinement of oral communication skills. Unlike Romanian language and literature lessons, communication lessons aim to develop oral communication of pupils. These lessons